

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 13/2014 vp

Valtioneuvoston kirjelmä komission ehdotusluonnoksesta komission asetukseksi tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti (valtioneuvoston yleinen ryhmäpoikkeusasetus)

Valtioneuvoston selvitys komission puiteasiakirjasta koskien tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävästä valtiontuesta

Valtioneuvoston selvitys komission kilpailun pääosaston yksiköiden suuntaviivaluonnoksesta

Suurelle valiokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan puhemies on 7 päivänä maaliskuuta 2014 lähettänyt valtioneuvoston kirjelmän komission ehdotusluonnoksesta komission asetukseksi tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi perussopimuksen 107 ja 108 artiklan mukaisesti (valtioneuvoston yleinen ryhmäpoikkeusasetus) (U 7/2014 vp) käsiteltäväksi suureen valiokuntaan ja samalla määrännyt, että talousvaliokunnan on annettava asiasta lausuntonsa suurelle valiokunnalle.

Suuri valiokunta on 14 päivänä helmikuuta 2014 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen komission puiteasiakirjasta koskien tutkimus- ja kehitystyöhön sekä innovaatiotoimintaan myönnettävästä valtiontuesta (E 7/2014 vp) talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Suuri valiokunta on 21 päivänä helmikuuta 2014 lähettänyt valtioneuvoston selvityksen komission kilpailun pääosaston yksiköiden suuntaviivaluonnoksesta (E 12/2014 vp) talousvaliokunnalle mahdollisia toimenpiteitä varten.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kaupallinen neuvos Kari Virtanen, ylitarkastaja Pekka Grönlund ja ylitarkastaja Olli Hyvärinen, työ- ja elinkeinoministeriö
- suunnittelujohtaja Matti Hiltunen, Tekes — teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskus
- johtaja Jukka Leskelä, Energiateollisuus ry
- ekonomisti Petri Malinen, Suomen Yrittäjät.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet
— Suomen Kuntaliitto

— Elinkeinoelämän keskusliitto EK ry.

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ JA SELVITYKSET

Ehdotus

U 7/2014 vp

Ehdotuksen keskeisimmät muutokset koskevat ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalan laajentamista ja muuttamista siten, että suurempi osa tukia voidaan jatkossa vapauttaa velvoitteesta tehdä komissiolle valtiontuki-ilmoitus. Lisäksi asetusluonnoksessa on esitetty uusia suojatoimenpiteitä, joiden avulla pyritään varmistamaan sääntöjen parempi noudattaminen jatkossa.

Ehdotuksessa esitetään asetuksen soveltamisalan laajentamista kolmella tavalla: sisällyttämällä asetuksen soveltamisalaan uusia tukitoimenpiteitä, korottamalla yksittäisiin tukiin sovellettavia ilmoituskynnysarvoja sekä laajentamalla asetus kattamaan myös tapauskohtaiset tuet.

Nykyisin voimassa olevassa ryhmäpoikkeusasetuksessa tuen myöntämisen edellytyksenä on ollut tukiohjelman perustaminen, ja yksittäiset tapauskohtaiset tuet on lähtökohtaisesti pitänyt ilmoittaa komissiolle hyväksyttäviksi. Asetuksen laajentaminen tapauskohtaisiin tukiin saattaa olla merkityksellinen erityisesti Suomen kunnille, jotka tyypillisesti myöntävät tukia ilman tukiohjelmaa.

Yksittäisiä tukia koskevat ilmoituskynnysarvot on komission ehdotuksessa lähes poikkeuksetta kaksinkertaistettu nykyiseen asetukseen verrattuna.

E 7/2014 vp

Kirjelmä sisältää kuvauksen periaatteista, joita sovellettaisiin tutkimus-, kehitys- ja innovaatio toimintaan myönnettävään valtiontukeen. Lähtökohtaisesti puitesääntelyn piiriin kuuluisivat suuret tai muutoin kilpailuun haitallisesti vaikuttavat tuet.

Puitteiden mukaiset tuet on ilmoitettava komissiolle ennakoon, eikä tukia saa laittaa täytäntöön ilman komission hyväksyntää.

E 12/2014 vp

Kirjelmä sisältää kuvauksen ympäristö- ja energiatuen suuntaviivoista. Lähtökohtaisesti suuntaviivojen piiriin kuuluisivat suuret tai muutoin kilpailuun haitallisesti vaikuttavat tuet.

Suuntaviivojen mukaiset tuet on ilmoitettava komissiolle ennakoon, eikä tukia saa laittaa täytäntöön ilman komission hyväksyntää.

Valtioneuvoston kanta

U 7/2014 vp

Valtioneuvosto pitää ehdotusta pääosin kannatettavana. Ehdotus yksinkertaistaisi ja nopeuttaisi valtiontukien valvontaa laajentamalla ilmoitusvelvollisuudesta poikkeuksen saaneiden tukitoimenpiteiden joukkoa. Ehdotus tukee tältä osin EU:n valtiontuki uudistuksen tavoitteiden saavuttamista, sillä sen myötä jäsenvaltiot voisivat myöntää tukia aiempaa nopeammin. Valtioneuvosto pitää myös hyvänä, että ehdotus kattaa Suomen kilpailukyvyyn kannalta keskeiset tukijärjestelmät, jotka ovat jo nykyisellään perustuneet ryhmäpoikkeusasetukseen.

Valtioneuvoston näkemyksen mukaan lähtökohdan asetuksen soveltamisalan laajentamisessa tulee olla, että ilmoitusvelvollisuudesta vapautetaan tukia, jotka tukevat EU2020-tavoitteiden saavuttamista ja joiden kilpailua vääristävät vaikutukset ovat rajalliset. Valtioneuvosto pitää komission ehdotusta tältä osin pääosin perusteltuna lukuun ottamatta esitystä suurimuotoisen uusiutuvan energian toimintatuesta. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan uusiutuvan energian toimintatukea ei tulisi vapauttaa ilmoitusvelvollisuudesta, vaan komission olisi perustel-

tua tutkia jatkossakin ennakolta jäsenvaltioiden toimintatukijärjestelmät. Vaikka tämä lisääkin hallinnollista työtä jäsenmaissa, tukiohjelmat on syytä tarkistaa ennakolta, koska niillä voi olla merkittäviä kilpailua vääristäviä vaikutuksia. Tästä syystä Ahvenanmaan esittämästä kannasta huolimatta valtioneuvosto katsoo, että uusiutuvan energian toimintatuen ei tulisi kuulua yleisen ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalaan.

Valtioneuvoston näkemyksen mukaan asetus uudistettaessa yleislähtökohtana tulee olla sääntöjen yksinkertaistaminen selkeästi ja johdonmukaisesti. Selkeä ja ennustettava valtiontukisääntely takaa tuen myöntäville viranomaisille oikeusvarmuuden ja sen, että EU:n valtiontukisääntöjä sovelletaan yhtäläisellä tavalla eri jäsenvaltioissa. Valtioneuvosto voi asiaa koskevissa neuvotteluissa esittää komissiolle ehdotuksia, joilla pyritään selkeyttämään sääntelyä tältä osin esimerkiksi ympäristö- ja energia-alan valtiontukisääntöjen alalla.

Valtioneuvosto kannattaa komission esitystä valtiontukien avoimuusvaatimuksista sekä tukien jälkikäteisarviointista. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan poikkeuksia tukien ilmoitusvelvollisuuteen voidaan lisätä esitetyllä tavalla vain, jos muilla keinoin varmistetaan, ettei EU:n valtiontukivalvonnan taso sisämarkkinoilla vaarannu. Valtioneuvosto pitää esityksiä tältä osin asianmukaisina.

Avoimuusvelvoitteiden osalta valtioneuvosto katsoo, että tukia koskevat tiedot tulee julkaista jäsenvaltioiden verkkosivuilla lähtökohtaisesti mahdollisimman pian heti tuen myöntämisen jälkeen. Samanaikaisesti on tärkeää, että sääntelyssä otetaan huomioon yritysten liikesalaisuuden säilyttämiseen liittyvät näkökohdat. Valtioneuvosto pitää myös tarpeellisena, että avoimuusvelvoitteita koskevaa siirtymäaikaa pidennetään puolella vuodella 1.1.2017 asti, jotta asetuksen edellyttämät toimenpiteet saadaan toteutettua asianmukaisesti. Valtioneuvosto suhtautuu myös varauksellisesti komission esitykseen jälkikäteisarviointia koskevasta kynnysarvosta (100 milj. euroa ja 0,01 prosenttia BKT:stä), sillä kynnysarvon sitominen jäsenvaltioiden brut-

tokansantuotteeseen asettaisi jäsenvaltiot eriarvoiseen asemaan.

Valtioneuvosto kannattaa myös sitä, että komissio lisää ryhmäpoikkeusasetuksen mukaisen tukien ex-post-valvontaa yleisesti.

E 7/2014 vp

Lähtökohtaisesti puitteissa esitetyt tuki-intensiteetit ja tukitoimenpiteet vastaavat t&k:n ja innovaatioiden julkisen rahoituksen tarpeita ja ovat selkeä jatkumo voimassa oleville säännöille. Uuden puitesäännön mahdollistamat tuet ovat Suomen näkemyksen mukaan jatkossakin sellaisia tukia, joiden aikaansaama potentiaalinen kilpailun vääristymä unionin sisämarkkinoilla on varsin rajallinen. Erityisesti tukien hyväksyttävyyden yksityiskohtaiset ja tarkistetut arviointikriteerit sekä kokonaan uusi valvonnan elementti — tukien jälkikäteisarviointi — ovat menettelyitä, jotka takaavat tukien kohdentumisen vähiten kilpailua vääristäviin hankkeisiin.

Vaikka säännön yleisperiaatteet ovatkin hyväksyttävissä sellaisinaan, seuraavat säännön yksityiskohdat antavat Suomen näkökulmasta aiheita ajaa voimakkaasti muutoksia sääntöjen sisältöön: 1) laivanrakennusteollisuuden innovaatiotukeen myönnettävän tuen määrä ja tuen hyväksyttävät kustannukset; 2) vastaavuuslausekkeen soveltamisala sekä 3) kokeellisen kehittämisen tuloksena syntyvien esittely- tai prototyyppien myyntituloja vastaavat vähennykset tukien hyväksyttävistä kustannuksista.

Valtioneuvoston kantana on, että laivanrakennusteollisuuden innovaatiotuen tuki-intensiteettiin ja hyväksyttyihin kustannuksiin sekä muihin aineellisiin määräyksiin tulee soveltaa nykyisen laivanrakennusalan koskevan puiteasiakirjan periaatteita. Vastaavuuslauseke ei sovellu laivanrakennusalaan.

Ottaen huomioon, että vastaavuuslauseketta ei olemassaolonsa aikana ole kertaakaan sovellettu, ja erityisesti siksi, että se saattaa tulla sovellettavaksi laivanrakennusalan innovaatiotukiin, valtioneuvosto katsoo, että periaate tulee kokonaan poistaa. Sääntöä tulee minimissään selkeyttää niin, että vastaavuuslauseketta ei voida soveltaa laivanrakennusalaan.

Voimassa olevaan T&K&I-sääntelyyn sisältyvä periaate, jonka mukaan kokeellisen kehittämisen tukikelpoisista kustannuksista voidaan tehdä kaupallisesti hyödynnettävien sovellutusten tapauksessa vähennyksiä, olisi perusteltua sisällyttää myös uusiin suuntaviivoihin. Tätä periaatetta ei kuitenkaan laivanrakennusalan erityisolosuhteet huomioiden tulisi soveltaa laivanrakennusteollisuuteen.

E 12/2014 vp

Valtioneuvosto pitää suuntaviivaluonnoksessa esitettyjä tuen myöntämisen kriteerejä perustelluineen pääosin kannatettavina. Valtioneuvosto katsoo esimerkiksi, että suuntaviivaluonnoksen perusteella arvioitujen tukien arvioinnin on perusteltua olla perinpohjainen muun muassa kilpailun vääristymisten näkökulmasta. Samanaikaisesti on kuitenkin tärkeää, että suuntaviivat ovat yksiselitteiset ja ennustettavat. Selkeät säännöt takaavat tuen myöntäville viranomaisille oikeusvarmuuden ja varmistavat sen, että EU:n valtiontukisääntöjä sovelletaan yhtäläisellä tavalla eri jäsenvaltioissa.

Valtioneuvosto katsoo, että suuntaviivaluonnos on monelta osin epäselvä ja tulkinnanvarainen. Tämän vuoksi valtioneuvosto pitää perusteltuna, että asiaa koskeissa neuvotteluissa suuntaviivojen sisältöön esitetään useita tarkennuksia sekä kannustetaan komissiota laatimaan erilliset ohjeet esimerkiksi hyväksyttävien kustannusten laskentamenetelmistä sekä muista monimutkaisemmista asioista, joissa on vaara, että jäsenmaat tulkitsevat sääntöjä eri tavalla.

Valtioneuvosto kannattaa yleisesti esitystä suuntaviivojen soveltamisalan laajentamisesta sellaisiin tukiin, joiden arviointiin ei ole toistaiseksi ollut selviä sääntöjä (komissio arvioinut tuet suoraan perussopimuksen nojalla). Valtioneuvosto pitää tärkeänä, että yhteiset säännöt ovat kaikkien jäsenmaiden tiedossa etukäteen, mikä myös parantaa valtiontukisäätelyn läpinäkyvyyttä. Tiettyjen tukimuotojen, kuten kapasiteettimekanismien, saattaminen suuntaviivojen piiriin saattaa kuitenkin merkitä, että ne hyväksytään aiempaa kevyemmin perustein. Tämän takia onkin tärkeää, ettei tuen myöntämisen kritee-

reistä tehdä liian joustavia erityisesti fossiilisiin polttoaineisiin liittyvien tukien osalta vaan että tällaisten tukien tulee liittyä aina poikkeuksellisiin tilanteisiin ja tukien on oltava väliaikaisia.

Valtioneuvosto pitää suuntaviivaluonnoksen esitystä tukitasoista pääosin asianmukaisena. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan tukitason olisi perusteltua olla suurempi siltä osin kuin kyse on tuesta ennakoivaan unionin normeihin mukautumiseen. Valtioneuvoston käsityksen mukaan tukitasot eivät esitetyssä muodossaan (5–10 % suurille yrityksille) riitä takaamaan yrityksille riittävää kannustinta investoida ympäristöystävälliseen teknologiaan. Valtioneuvosto katsoo myös, että suuntaviivaluonnoksessa tulisi ottaa paremmin huomioon tilanne, jossa unionin ympäristönormit tulevat eri aikaan voimaan eri jäsenvaltioissa. Tämänkaltaisen tilanne (esimerkiksi rikkidirektiivi) saattaa vääristää kilpailua jäsenvaltioiden välillä. Valtioneuvoston käsityksen mukaan suuntaviivoissa voitaisiin sallia poikkeuksellisesti mekanismi, jolla voidaan ylläpitää tasapuolista kilpailuasetelmaa, kunnes normit soveltuvat samalla tavoin kaikissa jäsenvaltioissa.

Uusiutuvan energian investointitukien kannalta valtioneuvosto kannattaa komission pyrkimyksiä selkeyttää investointituen ehtoja ja erityisesti siihen liittyviä tukikelpoisten kustannusten laskentamenetelmää.

Valtioneuvosto myös kannattaa komission pyrkimyksiä lisätä uusiutuvan energian tuotantotukien markkinaehtoisuutta. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan suuntaviivaluonnoksen velvoite avata tukiohjelmat muiden maiden tuotannolle ei ole kuitenkaan kannatettava. Ahvenanmaa on omassa lausunnossaan sitä vastoin kannattanut komission ehdotusta kansallisten tukiohjelmien avaamisesta muiden maiden tuotannolle. Ahvenanmaan esittämästä kannasta huolimatta valtioneuvosto katsoo, että komission ehdotus on ennenaikainen ja omiaan vähentämään jäsenmaiden halukkuutta myöntää tukia uusiutuvalla energialla, mikäli osa valtion budjetista myönnetystä tuesta sekä tukien hyödyistä valuisi maan ulkopuolelle.

Valtioneuvosto pitää myös esitettyä kriteeriä tarjouskilpailumenettelyn hyödyntämisestä uusiutuvan energian tuotantotuissa (kypsät teknologiat) liian tiukkana ja ongelmallisena. Tarjouskilpailumenettelyjen ongelmia ovat muun muassa hankkeiden huono toteutumisprosentti sekä riski strategisesta tarjoamisesta, joka johtaa ylisuuriin tukiin. Erityisesti Suomen kaltaisessa pienessä maassa tarjouskilpailun kannalta kriittiset taustatekijät, kuten riittävä määrä kilpailijoita, eivät välttämättä täyty uusiutuvan energian osalta. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan tarjouskilpailu on kannatettava lähtökohta uusiin tuotantotukiohjelmiin, mutta sen ohella komission tulisi hyväksyä myös vaihtoehtoisia malleja, jos jäsenmaat voivat osoittaa niiden johtavan kustannustehokkaampaan lopputulokseen.

Valtioneuvosto pitää erittäin hyvänä sitä, että biomassan tukeminen on vapautettu tarjouskilpailumenettelystä ja että sitä koskevat joustavammat säännöt. Suomen kannalta on kuitenkin tärkeää, että myös jatkossa komissio hyväksyy nykyisenkaltaisen metsähakkeen tuotantotuen, jossa tuki voidaan kohdistaa polttoaineiden väliseen tuotantokustannuseroon.

Ympäristöperusteisten verotukien osalta valtioneuvosto pitää suuntaviivojen sääntöjä harmonoitujen verotukien osalta liian tiukkoina. Käytännössä suuntaviivojen puitteissa kansallisten ympäristöverojen käyttöönotto on äärimmäisen vaikeaa, sillä verotoimenpiteisiin on hankalaa saada poikkeuksia. Valtioneuvosto voi asiaa koskevissa neuvotteluissa ehdottaa komissiolle menettelyä, jonka avulla yksinkertaistettaisiin ympäristöveronalennuksen muodossa myönnettävien valtiontukien arviointia.

Kapasiteettimekanismien suhteen Suomi on kannattanut (E 170/2012 vp) komission linjaa, jonka mukaan tällaisia tukitoimia tulisi välttää ja ongelmia pitäisi ensisijaisesti ratkoa markkina-perusteisesti ja esimerkiksi vahvistamalla jäsenmaiden välisiä siirtoyhteyksiä. Suomi kuitenkin kannattaa yhteisten sääntöjen luomista, jotta rajat ylittävät markkinavaikutukset jäävät mahdollisimman pieniksi.

Valtioneuvosto kannattaa energiainfrastruktuuriin liittyvien tukien sisällyttämistä ympäristö- ja energiatuen suuntaviivojen piiriin. Erityisesti valtioneuvosto pitää tärkeänä, että LNG-infrastruktuuriin liittyvät valtiontuet voidaan arvioida kyseisten suuntaviivojen perusteella.

Liikennealan tukien osalta valtioneuvosto pitää hyvänä, että suuntaviivaluonnos mahdollistaa tukien myöntämisen lähes samassa laajuudessa kuin tähänkin asti.

Valtioneuvosto pitää suuntaviivaluonnoksen siirtymäsäännöksiä liian tiukkoina. Uusiutuvan energian tuotantotukien osalta muutokset jo hyväksytyissä tukiohjelmissa johtaisivat suuntaviivaluonnoksen mukaan uuteen valtiontukikäsitteeseen uusien valtiontukisääntöjen nojalla. Valtioneuvoston näkemyksen mukaan jo hyväksytyt tukiohjelmat pitäisi saada pitää sellaisinaan niiden voimassaolon loppuun asti ilman mukautusvelvoitetta, vaikka niihin tehtäisiin muutoksia (esim. hallinnolliset muutokset). Erityisesti valtioneuvosto pitää tärkeänä, ettei tarjouskilpailumenettelyä tulisi soveltaa jo hyväksyttyihin tukiohjelmiin. Muutoin heikennetään merkittävästi tukiohjelmien ennustettavuutta ja investointivarmuutta. Lisäksi muutokset saattaisivat vaarantaa vuodelle 2020 asetetun uusiutuvan energian kansallisen tavoitteen saavuttamisen.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Valiokunnassa käsiteltävinä olevat ehdotukset ovat osa laajempaa, toukokuussa 2012 käynnistynyttä EU:n valtiontukisääntelyn ja -valvonnan uudistushanketta. Kokonaisuudistukseen liittyen valiokunta on jo aiemmin ottanut kantaa

alueellisia valtiontukia (E 5/2013 vp; TaVL 6/2013 vp), ns. de minimis -tukea (U 28/2013 vp; TaVL 14/2013 vp) ja vaikeuksissa oleville yrityksille annettavaa tukea (E 172/2013 vp; TaVL 4/2014 vp) koskeviin esityksiin. Valiokunta uudistaa näiltä osin lausumansa ja painot-

taa erityisesti vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseen ja rakenneuudistukseen liittyvän esityksen osalta esille tuomiaan näkemyksiä, joissa todettiin, että liian kategoriset säännöt saattavat rajata tuen ulkopuolelle myös elinkelpoisia yrityksiä. Lisäksi valiokunta katsoi, että mikroyritysten rahoitus ja de minimis -tuki tulee rajata vaikeuksissa olevien yritysten arviointia koskevien säännösten soveltamisen ulkopuolelle.

Kuten aiemmissakin lausunnoissaan, talousvaliokunta pitää valtiontukisääntelyn kokonaisuudistuksen tavoitteita (valtiontuella edistetään talouskasvua; valvonta siirretään kilpailua vääristäviin tukiin; virtaviivaistetaan sääntelyä ja nopeutetaan hallinnollisia menettelyjä) kannattettavina. Nyt esillä olevat ehdotukset tukevat uudistusta erityisesti suuntaamalla valvonnan painopistettä eniten kilpailua vääristäviin tukiin ja nopeuttamalla näin valtiontukimenettelyjä. Sääntelyn selkeyteen (esim. euromääräisten rajojen virtaviivaistaminen) ja täsmällisyyteen (mm. sääntelyn yhdenmukaisuus eri säädöksissä) tulee kuitenkin vielä jatkovalmistelussa kiinnittää huomiota.

Ryhmäpoikkeusasetus. Ryhmäpoikkeusasetuksessa säädetään niistä edellytyksistä, joilla valtiontuki voidaan ottaa käyttöön välittömästi ilman komission ennakollista hyväksyntää.

Asetuksen soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi merkittävästi nykyisestä. Esityksen mukaisesti asetuksen piiriin tulee uusia tukitoimenpiteitä, tukien euromääräiset rajat nousevat ja sääntelyn katteeseen tulevat myös yksittäiset tuet asetuksen soveltamisalassa aiemmin jo olleiden tukiohjelmien lisäksi.

Muutosten myötä yhä suurempi osa tuista siirtyisi pois komission ennakkovalvonnasta. Tämän vastapainoksi tukipolitiikan läpinäkyvyyttä ja avoimuutta lisätään velvoittamalla jäsenmaat ilmoittamaan keskitetysti verkkosivullaan kaikki yli 200 000 euroa tukea saaneet yritykset, näiden saama tuen määrä ja sen perusteet. Komission etukäteiskontrolli muuttuu näin julkisuuden kautta tapahtuvaksi jälkikäteiskontrolliksi. Väärinkäytösten ilmetessä meneteltäisiin nykyiseen tapaan eli komissiolla olisi

oikeus periä väärin perustein maksettu tuki sitä saaneelta yritykseltä. Valiokunta painottaa, että yritysten oikeusvarmuuden kannalta on välttämätöntä laatia sääntely ja siihen mahdollisesti liittyvä ohjeistus niin yksiselitteisesti, ettei väärinmaksatuksia pääse tapahtumaan sääntelyn epäselvyyden vuoksi.

Tietyn raja-arvon ylittävien suurten tukiohjelmien osalta komissio edellyttäisi jäsenmaalta evaluointisuunnitelmaa, jonka avulla voidaan jälkikäteen arvioida tuen vaikuttavuutta. Onnistunut arviointi olisi edellytys ohjelman jatkamiselle.

Saadun selvityksen perusteella talousvaliokunta pitää ehdotettuja ryhmäpoikkeusasetuksen muutoksia päälinjoissaan kannattettavina. Ne vähentävät hallinnollista taakkaa, nopeuttavat lupaprosesseja ja mahdollistavat komission valvonnan kohdistamisen sinne, missä markkinoiden vääristymisen riskit ovat suurimmat. Valiokunta katsoo, että valtioneuvoston kannassa on tuotu hyvin esille yksittäiset vielä tarkennusta edellyttävät täsmennystarpeet (kuten liikesalaisuuksien suoja). Periaatteellisesti merkittävimpänä muutostarpeena valiokunta nostaa esille valtioneuvoston tapaan tarpeen rajata uusiutuvan energian toimintatuki ryhmäpoikkeusasetuksen soveltamisalan ulkopuolelle. Uusiutuvan energian valtiontukijärjestelmissä on nähtävissä enenevässä määrin tukikilpailun piirteitä, jotka eivät edistä sääntelyuudistuksen perustavoitteena olevaa EU:n kilpailukykyyn lisäämistä. Tämä puoltaa näiden tukien pitämistä komission ennakkovalvonnassa.

Lisäksi valiokunta pitää aiheellisena varmistaa, että energiaverodirektiivin soveltamisalaan kuuluvat verojärjestelmät sisältyvät aina ryhmäpoikkeusasetuksen piiriin.

T&K&I-puitteet. Edellä kuvatun ryhmäpoikkeusasetuksen muutoksen myötä nykyisten T&K&I-tukiemme arvioidaan siirtyvän asetuksen soveltamisalaan.

Ehdotetulla uudella puitesääntelyllä saattaa kuitenkin olla suuri vaikutus kotimaiseen laivanrakennusteollisuuteemme, sillä tähän teollisuus-

denalaan esitetään jatkossa sovellettavaksi oman erillisen puitesääntelyn sijasta yleisiä T&K&I-puitteita. Valtioneuvoston tapaan talousvaliokunta katsoo, että komission ehdotus saattaa johtaa laivanrakennusmarkkinoilla merkittävästi markkinoita vääristävään tukikilpailuun ja tilanteeseen, jossa pienempien jäsenmaiden on mahdollonta enää kilpailla tilauksista. Tämä ei ole sääntelyn kokonaisuudistuksen tavoitteiden mukaista. Kuten valtioneuvosto on todennut, soveltuu puite-ehdotuksen tuki-intensiteettiä, vastaavuuslauseketta ja kokeellisen kehittämisen tukikelpoisia kustannuksia koskeva sääntely huomosti laivanrakennussektorille, jossa kova kansainvälinen kilpailu on omiaan lisäämään valtiontukien käyttöä. Valiokunta katsoo, että erityisesti vastaavuuslausekkeen käyttö tulisi estää laivanrakennussektorin osalta. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että EU pyrkii WTO:n ja OECD:n puitteissa edistämään toimia, joilla nykyisenkaltaiset markkinoita vääristävät tuet kielletään.

Energia- ja ympäristötuen suuntaviivat. Valiokunta toteaa, että ehdotus on vielä monilta osin tulkinnanvarainen ja epäselvä.

Aiempien kannanottojensa mukaisesti (TaVL 10/2014 vp) valiokunta katsoo, että energiatukia tulisi enenevästi suunnata tuotantotuista teknologiatukien suuntaan. Samoin valiokunta on pitänyt huolestuttavana suuntausta, jossa erilaisin kapasiteettimekanismein ryhdytään laajamittaisesti tukemaan myös perinteistä energiantuo-

tantoa. Tämänkaltaisilla säättövoiman tukijärjestelmillä saattaa olla sähkömarkkinoita merkittävästi vääristävä vaikutus ja kohdistuessaan fossiilisiin polttoaineisiin ne myös antavat täysin EU:n energia- ja ilmastotavoitteiden vastaisen signaalin markkinoille. Tämänkaltaisia tukia tulee voida myöntää vain tiukoin kriteerein. Valiokunta toteaa, että energiasektorin tukisääntely saattaa johtaa sähkön hintakehityksen eriytymiseen ja hidastaa näin sähkömarkkinoiden yhdenytymistä EU:ssa. Talousvaliokunta pitääkin välttämättömänä, että sääntelyn vaikutuksia markkinoihin seurataan tarkoin.

Ympäristö- ja energiatuet ovat osoittautuneet tärkeiksi instrumenteiksi edistettäessä uusien teknologioiden täyden mittakaavan demonstrointia ja kaupallistamista. Uusien ympäristö- ja energiateknologioiden demonstrointi on olennainen osa tuotteiden kaupallistamista, mutta se edellyttää merkittäviä taloudellisia panostuksia. Valtioneuvoston tapaan valiokunta painottaa, että cleantech-sektorille (ekoinnovaatiot) esitetyt 5—10 %:n tukitasot eivät mahdollista riittäviä kannustimia investointien riskeihin nähden ja niitä tulisi nostaa.

Lausunto

Lausuntonaan talousvaliokunta ilmoittaa,

että se yhtyy asiassa valtioneuvoston kantaan korostaen edellä esitettyjä näkökohtia.

**TaVL 13/2014 vp — U 7/2014 vp, E 7/2014 vp,
E 12/2014 vp**

Helsingissä 27 päivänä maaliskuuta 2014

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Mauri Pekkarinen /kesk	Jukka Kärnä /sd
vpj.	Marjo Matikainen-Kallström /kok (osittain)	Eero Lehti /kok
jäs.	Lars Erik Gästgivers /r	Päivi Lipponen /sd (osittain)
	Teuvo Hakkarainen /ps	Jari Myllykoski /vas
	Harri Jaskari /kok	Martti Mölsä /ps
	Antti Kaikkonen /kesk (osittain)	Sirpa Paatero /sd
	Pia Kauma /kok	Arto Pirttilahti /kesk
	Miapetra Kumpula-Natri /sd (osit- tain)	Kaj Turunen /ps.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuula Kulovesi.